

20 – 26 IX 2020 r. Tydzień Zakazanych Książek

Przez wieki książki były cenzurowane z powodów politycznych, religijnych czy obyczajowych. Inicjatywa ma zwrócić uwagę na kwestie wolności słowa, cenzurę i zakazywanie publikacji.

„Czarna lista” książek wycofanych z obiegu

451 stopni Fahrenheita – R. Bradbury Słynna powieść poruszająca temat cenzury i palenia książek. Przez 13 lat była sprzedawana w wersji ocenzurowanej, gdzie zmieniono treść ponad 75 fragmentów.

Archipelag Gulag – A. Solżenicyn Za napisanie tej powieści autor został aresztowany, pozbawiony radzieckiego obywatelstwa i skazany na wygnanie. Książka była zakazana w ZSRR z powodów politycznych.

Biblia W 1942 roku w III Rzeszy ogłoszono doktrynę Narodowego Kościoła Rzeszy, próbowano wyeliminować chrześcijaństwo i zakazano czytania Biblii, którą miała zastąpić... „Mein Kampf”.

Buszujący w zbożu – J. D. Salinger Książka wzbudza kontrowersje z powodu zastosowania wulgarnego języka, rzekomej dewaluacji wartości rodziny, promocji alkoholu, papierosów oraz rozwiązłości. W latach 1961-1982 książka była zakazana w szkołach i amerykańskich bibliotekach.

Cierpienia młodego Wertera – J. W. Goethe Powieść wywierała silny wpływ na czytelników, którego efekty stały się wręcz zjawiskiem społecznym: ubierali się oni jak główny bohater, znacznie wzrosła liczba samobójstw (z egzemplarzem książki w kieszeni). Publikacja została zakazana przez kościół, z powodów religijnych i społecznych. Zdaniem duchownych nakłaniała ona do samobójstwa.

Czerwony kapturek - bracia Grimm Książki zakazano w szkołach w Kalifornii przez... butelkę wina znajdującą się w koszyku, który Czerwony Kapturek niósł dla babci.

Dekameron – G. Boccaccio Książka znalazła się na rzymskim indeksie w 1559 roku. W USA utwór ten pozostawał zakazany przez dziesięciolecia na podstawie dokumentu „Federal Anti-Obsecenity Act” (1873). W 1954 roku trafił na czarną listę National Organization of Decent Literature za wulgarność i brak przyzwoitości.

Doktor Żywego – B. Pasternak Zakazana w Związku Radzieckim za antywojenny, kontrewolucyjny wydźwięk i krytykę stalinizmu. Kiedy w 1958 r. Pasternakowi przyznano Literacką Nagrodę Nobla, został zmuszony do odmowy jej przyjęcia.

Folwark zwierzęcy – G. Orwell Do końca lat 80' XX wieku książka była zakazana przez polską cenzurę, ponieważ przedstawiała ustrój totalitarny, nawiązując do rosyjskich władz. Pierwsze oficjalne polskie wydanie ukazało się dopiero w roku 1988, mimo to jednak od końca lat 70' powieść cieszyła się dużym zainteresowaniem i krążyła w drugim obiegu.

Jądro ciemności – J. Conrad Książka była atakowana za rasistowski wydźwięk, wzbudzała konsternację i oburzenie. Była szeroko komentowana i poddawana dyskusji wśród akademików.

Kandyd – Voltaire Książka zakazana w USA w 1929 roku z powodu rzekomej obsceniczności. W 1944 r. poczta USA zażądała wykreślenia pozycji z katalogu książek dostarczanych za ich pośrednictwem.

Książe – N. Machiavelli Książka znalazła się na indeksie tytułów „absolutnie zakazanych” przez Kościół Rzymskokatolicki. Katolicy nie mogli czytać, ani nawet posiadać tego dzieła. Na niekorzyść książki działał w latach późniejszych fakt, że stanowiła ona dla Benito Mussoliniego argument popierający istnienie władzy dyktatorskiej.

Lot nad kukułczym gniazdem – K. Kesey Powieść obnażająca i piętnująca nieludzkie praktyki stosowane w szpitalach psychiatrycznych. Zakazana w wielu amerykańskich szkołach, głównie za wulgarne słownictwo, gloryfikowanie działalności przestępczej, opisy brutalności i przyczynianie się do zepsucia młodzieży.

Nowy wspaniały świat – A. Huxley W 1932 roku w Irlandii zakazano jej z powodu nawiązań o charakterze seksualnym. Usuwana z programów nauczania w USA: w Missouri (1980), Oklahomie (1988), Kalifornii (1993) ze względu na rzekome negowanie wartości rodziny, chrześcijańskich i koncentrację wokół negatywnych aspektów.

Pani Bovary – G. Flaubert Książkę oskarżano o „przestępstwo przeciwko moralności”, francuscy wydawcy usuwali z niej fragmenty, które uznawali za niestosowne. W roku 1888 brytyjska gazeta „Tablet” zaatakowała Flauberta, nazywając go pornografem.

Rok 1984 – G. Orwell Powieść była zakazywana wielokrotnie za treść komunistyczną i odniesienia o charakterze seksualnym. W roku 1950 zakazano jej w ZSRR ze względu na krytykę ustroju. Natomiast w 1981 roku na Florydzie ze względu na... prokomunistyczny wydźwięk (w istocie Orwell miał bardzo lewicowe poglądy, ale sprzeciwiał się totalitaryzmowi).

Władca much – W. Golding W 1992 roku książkę usunięto z bibliotek szkolnych na Florydzie (1992) ze względu na zawarte w niej przekleństwa oraz obraźliwy stosunek do mniejszości, Boga, kobiet i osób niepełnosprawnych.

Zabić drozda – H. Lee Zakazana w USA. także w innych krajach, głównie ze względu na rasistowskie obelgi znajdujące się w książce (m.in. występowanie słowa „nigger”), mimo że przesłanie samej książki jest zdecydowanie antyrasistowskie.

Opracowano na podstawie:

Karolides N., Bald M.: 100 zakazanych książek: historia cenzury dzieł literatury światowej. Warszawa 2004.

RZ